

VERSLAG

Centraal College van Deskundigen Archeologie

Datum : 10 december 2007
Tijd : 13.00 – 17.00 uur
Plaats : Vergadercentrum Hoog Brabant te Utrecht
Kenmerk : SIKB-CCvD Archeo_N_27100

Aanwezig	Werkt bij	Afgevaardigd door / rol
Dhr. J. Klepper, voorzitter		
Drs. J. Deeben	RACM	Rijk
Drs. J. Fix	Stadregio Rotterdam	VNG
Prof. H. Fokkens	Universiteit Leiden	Archon
Dr. E.F. Gehasse	RWS/DVS	RWS
Drs. T. Hazenberg	Hazenberg Archeologie	VOiA
J. Keijzer	KIWA	VOC
Dr. M. Meffert	Provincie Noord-Brabant	IPO
Drs. N. Mulder	HBS Brunsting Stichting ACVU	VOiA
Drs. Tj.J. Smit	Bouwfonds	NEPROM
Prof. N.G.A.M. Roymans	VU Amsterdam	Archon
Drs. E.N. Wieringa	SIKB	
D. de Jager	Erfgoedinspectie	Rijk
Afwezig met bericht		
Drs. G. van den Eynde	Erfgoedinspectie	Rijk
Dr. J. Zeiler	ArcheoBone	VOiA
Drs. P. Deunhouwer	Gemeente Delft	NVvA
Afwezig zonder bericht		
Drs. M. Spanjer	Gemeente Dordrecht	CGA
Gasten		
P. Stassen	RACM, bij agp. 3	
E. Rensink	RACM, bij agp. 5	
Mr. drs. W. de Koning	SIKB	
Notulist		
E. Wieringa	SIKB	

Actie Verslag

1. Opening, vaststellen van de agenda

Walter de Koning opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hans Klepper is verlaat en neemt het over vanaf agp. 3. Er zijn geen wijzigingen op de agenda. Bij agendapunt 3 komt de heer P. Stassen voor toelichting en bij agp. 5 dhr. E. Rensink.

2. Praktijkpunten toepassing en toezicht KNA

Punt interpretatie aanwezigheid van de senior KNA archeoloog bij IVO-P en Opgraven.

Esther Wieringa geeft toelichting met betrekking tot de nieuwe notitie die ter discussie staat over de aanwezigheid van de senior KNA archeoloog in het veld (IVO-

Actie   Verslag

P en Opgraven). Het is mede voor het toezicht van belang dat er nu helderheid komt. Reacties CCvD op de notitie:

- Dick de Jager geeft aan dat de EGI zich kan vinden in het voorstel, wel zijn er een aantal kleinere opmerkingen en dient nog een vraag beantwoord te worden t.a.v. de frequentie bij Opgraven.
- Harry Fokkens geeft aan dat hij het een gemis vindt dat bij de 'bevroegde' senior archeologen geen universitair senior KNA archeoloog betrokken is.
- Het merendeel van de leden kan zich vinden voor wat betreft IVO-P vinden in het voorstel aanwezigheid van de senior bij de aanleg van het eerste vlak. Dit wordt wel gewijzigd in aanleg eerste Sporenvak. Per onderzoek wordt verwijderd. Ditzelfde geldt voor het voorstel bij Opgraven, waarbij de senior naast aanwezigheid bij de aanleg van het eerste sporenvak minimaal 1 x per week aanwezig is voor controle in het veld.
- Jos Deebeën geeft aan dat hij het voorstel onvoldoende vindt. De senior zou vaker aanwezig moeten zijn, dan nu wordt voorgesteld. In reactie hierop wordt aangegeven dat dit een fundamentele wijziging ten aanzien van de actoren en de rol van de KNA archeoloog zou inhouden. Dick de Jager geeft aan dat de EGI daar niet om gevraagd heeft, zij willen nu duidelijkheid ten aanzien van deze interpretatie. Tjakko Smit geeft aan dat het nu ook helder is, en in de toekomst nader geëvalueerd kan worden. Walter de Koning sluit hierop aan dat dit voor nu het beste voorstel is.
- Het voorgestelde punt 3 in de notitie over kwaliteitscontroles op de dagrapporten wordt voor kennisgeving aangenomen, maar leidt niet tot wijziging van de KNA.

Besloten wordt:

EW

Het voorstel wordt omgezet in een nieuw KNA wijzigingsblad, de besproken aanvullingen en aanscherpingen van de tekst worden meegenomen. Het wijzigingsblad wordt voor publicatie ter controle aan de leden voorgelegd. De EGI ontvangt van SIKB een brief naar aanleiding hiervan.

3. KNA Waterbodems

- Peter Stassen licht de context rondom het tot stand komen van de gewijzigde versie KNA waterbodems toe. Onderzoek onder water loopt achter ten opzicht van onderzoek op landbodems en is een kleiner werkveld. De KNA Maritiem was vooral bedoeld voor onderzoek van scheepswrakken, maar bood geen processtappen voor bv het vooronderzoek en de inzet van technieken bij de uitvoering daarvan. De afgelopen jaren groeide de behoefte aan een KNA die dat mogelijk maakte. Zodat ook bij de 'natte' archeologie een volwaardig proces van onderzoek en besluitvorming doorlopen kan worden. Vroeger was het vooral achter een baggerschip werken en redden wat er te redden viel. Naar verwachting zullen de werkzaamheden binnen 'natte' archeologie de komende jaren toenemen. Stassen is daarom blij met deze herziening, waarin alle voorkomende zaken geborgd zijn. Getracht is een maximale integratie met de KNA 3.1 Land na te streven. De titel heeft meer aansluiting met bodemonderzoek in brede zin in Ned. Voor dit onderzoek zal de komende jaren nog sprake zijn van een 'interim-periode': een nu nog prille maar groeiende markt een zich terugtrekkende overheid. Monitoring hiervan is van groot belang.
- De herziene versie is het resultaat van de werkzaamheden van de begeleidingscommissie die hieraan veel werk verricht heeft.
- Het protocol Fysiek Beschermen, betreft een ontwerp, dat na goedkeuring door het CCvD ter kritiek gelegd kan worden.
- Peter Stassen licht toe dat naast de procesbeschrijvingen, ook behoefte bestaat aan een leidraad voor het onderzoek van schepen zelf, waarin de kennis over het opgraven van een schip als gesloten context geborgd en

Actie   Verslag

beschikbaar gesteld kan worden.

Na deze toelichting wordt het CCvD gevraagd te reageren:

- Tjakko Smit geeft aan dat de leidraad in zijn ogen geen prioriteit heeft.
- Walter de Koning vraagt hoe het zit met de juridische- wettelijke inbedding van deze KNA. Is het verplicht of vrijwillig? Stassen geeft aan dat het gebruik niet vrijwillig is, maar dat inbedding nog gestalte moet krijgen. Deeben vult aan dat voor maritiem onderzoek projectvergunningen worden afgegeven. Bij aanvragen en afgeven daarvan zal dan ook gekeken worden naar de KNA Waterbodems (?). Als het CCvD deze KNA vaststelt, is het onderdeel van de volgens de beroepsgroep geldende norm. De KNA Waterbodems is een protocol binnen de KNA als geheel. De teksten worden hier op aangepast
- Naar aanleiding van het reactieformulier is er discussie over de punten 22 en 32. Deze zijn niet ingevuld. Hoe is dit geregeld? Esther Wieringa licht toe, dat deze ook tot wijziging hebben geleid in de voorliggende versie. Het gaat om de duiker (=inspectieduiker geworden). Deze heeft een rol in de eerste fase, puur om te inspecteren of het object ook van archeologische waarde is. Ten tweede het punt van de deponering. Hierover is deze versie niet duidelijk genoeg, maar het reactieschema wel. Besloten wordt aan te sluiten bij wat de Wet daarover bepaald heeft nl. dat scheepsresten bij de afdeling Lelystad van de RACM gedeponereerd worden. De vraag hoe het dan precies zit met vondsten uit schepen blijft eigenlijk nog onbeantwoord. Redelijkerwijze wordt hierbij aangesloten bij de deponeringseis bij de 'land-archeologie'.
- De notitie over het inwerkingtreden van de Waterbodems 3.1 en intrekken van de oude 2.0 leidt niet tot vragen. Intrekken op 1 januari 2008 dient 1 juni 2008 te zijn.
- Esther Wieringa licht toe dat bij goedkeuring van de voorliggende stukken en het akkoord met leidraad, in het voorjaar van 2008 het geheel van de KNA met een leidraad voor onderzoek van waterbodems beschikbaar kan zijn.
- De voorzitter dankt de heer Stassen voor zijn toelichting en het geleverde werk door hem en de begeleidingscommissie.

Besloten wordt:

- EW/SIKB**
- Het protocol KNA Waterbodems wordt met wijzigingen vastgesteld door het CCvD. Begin 2008 zal het worden vrijgegeven en wordt het veld verder geïnformeerd over zaken rondom het in werking treden (conform de notitie).
  - Het ontwerp-document Fysiek Beschermen (onderdeel van het protocol KNA Waterbodems) wordt zonder wijzigingen vastgesteld en wordt begin 2008 ter kritiek vrijgegeven.

4. Meerjarenprogramma SIKB

Esther Wieringa geeft een toelichting op het MJP en Jaarprogramma voor 2008 en de keuzes die voorgelegd zijn. Bij de onderwerpen is aangesloten bij de notitie 'Verkenning'.

Walter de Koning licht toe dat het MJP op 4 december is besproken in het bestuur. Het bestuur is akkoord, maar ziet het onderwerp Waarderen en Selecteren als het onderwerp met de hoogste prioriteit. De keuze van het CCvD tav de onderwerpen en prioritering beschouwt het bestuur als bindend advies. De goedkeuring en inzage in het budget en besteding is een taak van het bestuur. De Koning licht toe dat gezien het budget max. drie onderwerpen gekozen kunnen worden. Het MJP is de onderlegger bij het aanvragen van het jaarlijks budget bij OCW.

Het CCvD geeft het volgende commentaar:

- Tjacco Smit ziet vooral graag onderwerpen geprioriteerd die leiden tot effectiever onderzoek, maar vooral standaardisatie bij offerte trajecten cq het formaliseren van bestekken. Certificering is in zijn ogen de komende 2

Actie   Verslag

JF

jaar nog niet belangrijk vanwege de huidige vergunningverlening, ook ziet hij geen prioriteit voor de leidraad Schepen weggelegd. Smit geeft aan het onderwerp waardering erg belangrijk te vinden. Mogelijk is bij het tweede punt, verwachtingkaarten budget bij de VNG aan te vragen, immers voor hen ook relevant genoeg. Naast het onderwerp bodem en archeo, leidraad voor sanering en archeologie ook graag het punt explosieven meenemen.

- Dick de Jager vraagt hoe het zit met de herziening van de Leidraad PvE. Deeben geeft aan van niets te weten. Wieringa geeft aan dat de vorige keer door het CCvD besloten is de leidraad bij een eerstvolgende herziening integraal in de KNA op te gaan nemen. Het punt vrijwillig/verplicht is dan geen onduidelijkheid meer. Dit is verwoord in het laatste KNA Wijzigingsblad.
- Jenny Fix ziet als aandachtspunt ook de capaciteit van het programmabureau, je kunt veel willen, maar het moet wel kunnen. Fix mist in het MJP de concrete follow up van de Notitie 'Verkenning', de voorgenomen activiteiten en gesprekken met stakeholders. Fix vindt het onderwerp Waardering het meest noodzakelijk, m.n. op het punt kenniswinst. Ook onderwerpen beheersing van kosten, volgt de lijn van Smit. Fix zal met de VNG spreken over het onderwerp verwachtingkaarten voor wat betreft budget. Leidraad schepen en archeologische onderwerpen hebben wat haar betreft ook minder prioriteit.
- Eli Gehasse is blij met voorgenomen handreiking archeo voor waterschappen. Ook voor haar hebben eerste 2 onderwerpen prioriteit, maar ziet leidraad archeo en sanering als derde.
- Tom Hazenberg/(Nicole Mulder) geeft de mening van de VOiA. Graag had hij gezien dat de cie Verkenning had meegeschreven aan het MJP, dan was er een sprake geweest van een betere aansluiting. Handreikingen en leidraden worden teveel gezien als een oplossing voor alles, aansluiting en praktische omgang ontbreekt. Wat is de rol en status van de leidraden. Daarnaast licht de focus teveel op projecten en niet op het bestel als geheel (kwaliteit). Cursus archeo voor beleidsambtenaren is goed, maar wat willen we met PASTA? Hij stelt een evaluatie voor in 2008. Leidraad Schepen heeft niet de hoogste prioriteit. De VOiA kan zich vinden in het voorstel van Smit voor standaardisatie bij offertes. Ook punt rond deponering moet en prominenter plek krijgen. De VOiA mist inzicht in het budget. Hoofdstuk 2 kan explicieter. Voorts bestaat de wens ook de leidraden ter kritiek te leggen.
- Martin Meffert is het eens met de handreiking voor waterschappen, hij zit daar wel expliciet links met de leidraad beekdalen. Daar zou een koppeling gelegd moeten worden. Waardering heeft volgens Meffert ook de hoogste prioriteit, maar stelt voor niet al te specifiek te worden en het 'robuust' te houden. Vanuit zijn achterban wordt gevraagd voor de leidraad Karteren aandacht te besteden aan boren in veen.
- Harry Fokkens(/Nico Roymans) geeft aan dat er de nodige verwarring lijkt te bestaan tussen toezicht en handhaving. Dat eerste is er wel, dat laatste volstrekt niet. Voor wat betreft Waarderen is het belangrijk aan te geven wat bedoeld wordt: het waarden conform de KNA (werkt in zijn ogen prima) of het waarden en selecteren (de 'waarde' van een vindplaats) kortom: het kiezen. ARCHON ziet graag prioriteit gelegd bij de inhoudelijke onderwerpen. (vuurstenen vp, grafvelden en beekdalen). Grafveld onderzoek komt zeer dikwijls voor, maar is er een sprake van grote onderzoeksdiversiteit. Zaken zijn niet met elkaar te vergelijken, terwijl ze een grote informatiebron zijn. Het gaat vooral om de crematiegrafvelden.
- Jos Deeben vindt het een goed stuk. Voor wat betreft de leidraden/stukken die bij de RACM liggen wordt eerst aangesloten bij de leidraden binnen CCvD/SIKB maar behoud RACM zich het recht voor ook zelf brochures uit te geven als blijkt dat daar grote behoefte aan is, en het via SIKB/CCvD niet snel genoeg gaat o.i.d. Deze worden niet als leidraad maar als handreiking in de vorm van een brochure vrijgegeven. Naast deze onderwerpen werkt RACM

Actie   Verslag

aan een stuk over complexe sites, archeo van WO II, verfijning verwachtingkaarten, steentijd vp en archeozoologisch onderzoek.

- De VOiA uit haar zorg over eventuele twee loketten waar leidraden worden uitgegeven. Esther Wieringa licht toe dat bij alle overlappende onderwerpen altijd eerst wordt aangesloten bij wat beschikbaar is bij RACM, werk wordt nooit dubbel gedaan. Sommige stukken kunnen meteen als leidraad worden overgenomen eventueel met leescommissie. Hieraan zijn nauwelijks kosten verbonden. Bij andere, meer omvangrijke leidraden wel. Zoals de leidraad voor proefsleuvenonderzoek, waar nog werkzaamheden voor verricht moeten worden.

SIKB

- Deeben licht toe dat dit ook voor de leidraad Schepen geldt, daar is kennis voor beschikbaar. Daar zou apart budget voor gezocht moeten worden.

Wel geen Programmaraad?

De voorzitter legt het CCvD de volgende vraag voor: wel of geen Programmaraad op te richten? Het CCvD is unaniem dat die er niet hoeft te komen, wel dient er vaker vergaderd te worden door het CCvD.

Besloten wordt:

- De prioritering voor 2008 is als volgt: 1. Waarderen en selecteren van vindplaatsen en gebieden 2. Opstellen van archeologische verwachtingkaarten 3. Standaardiseren van archeologische offertes en offertetrajecten. Andere onderwerpen kunnen ook mits budget beschikbaar blijkt of als deze om niet beschikbaar zijn.
- De voorbereidingscommissie Verkenning buigt zich over de afronding van het MJP, zodat de aansluiting op de Verkenning verbeterd wordt. Het CCvD krijgt de definitieve versie toegestuurd.
- Het bestuur te adviseren geen aparte Programmaraad in te stellen
- De procedure mbt KNA leidraden zal voortaan ook ter kritiek leggen omvatten.

EW

WdK

5. Leidraad Beekdalen

Eelco Rensink geeft een toelichting op de achtergrond bij dit stuk. Het project Beekdalonderzoek bij de RACM heeft geleid tot 2 producten: verfijning van de IKAW voor beekdalen en een richtlijn voor veldwerk en bureauonderzoek. De laatste licht nu voor. Alle ervaringen en bevindingen zijn hierin samengevat.

Het CCvD wordt gevraagd te reageren:

- Martin Meffert vindt het een goed stuk. Het is op 2 punten voor verbetering vatbaar: omgang met secties hoge en lage verwachting, er wordt nog teveel om de hete brei heengedraaid, geen keuze gemaakt. De leidraad zou meer richting moeten geven.
- Tjakko Smit geeft aan dat het tekstueel nog moet gaan aansluiten op een leidraad (vermijd het woord Richtlijn).
- Ook deze leidraad wordt ter kritiek gelegd, Fokkens/Roymans geven aan dat vorm van peer review erg belangrijk is, dus gericht 'aanschrijven' van deskundigen. SIKB verneemt in dit verband graag namen.
- Ook is het wenselijk dat de tekst besproken wordt met de provincies.

Besloten wordt:

- Rensink past de tekst nav besprokene aan, en zoekt hierbij ook contact met provinciaal archeologen. Ook dit kan tot wijzigingen leiden. De aangepaste versie wordt via de SIKB website 'ter kritiek' gelegd en worden partijen gericht gevraagd te reageren.
- Het nieuwe ontwerp komt nogmaals ter definitieve vaststelling terug in het CCvD van 13 maart 2008.

ER

EW

Actie   Verslag

6. Toelichting Saxion Hogescholen

- Bernadette Lohuis, algemeen directeur, geeft samen met Pim Alders (docent, ADC) een toelichting op de opleiding Archeologisch onderzoeksassistent. In mei 2006 is gestart met het werven van studenten nadat een admisie in het leven was geroepen (Brandt, Groenwoudt, Scheerhout). Het aantal studenten is boven verwachting groot: op dit moment 33. Ze volgen een volwaardige, 4-jarige opleiding tot onderzoeksassistent, ook wel veldtechnicus+ genoemd. Momenteel wordt gewerkt aan accreditatie van de opleiding hiervoor is een visitatie ingesteld die 'de maat komt nemen' (Bazelmans/Verbruggen). Eind 2008 is bekend of de opleiding de licentie behaald heeft. Probleem is dat HBO opleidingen in de huidige KNA niet voldoende is voor kritische actoren. Wel kunnen studenten (BA) doorstromen naar een MA.
- Pim Alders licht toe dat er momenteel een groot tekort is aan wat vroeger de ervaren veldtechnicus en veldarcheoloog was. Überhaupt aan mensen met veldervaring. Deze studenten lopen veel stage in het veld (in totaal ca 30 weken)

Besloten wordt:

- Het CCvD zou graag inzage hebben in het curriculum en de conclusie over de visitatie (wat openbaar is).
- Daarnaast vraagt het CCvD aan Saxion om op het niveau van KNA-processtappen en KNA-actoren aan te geven hoe afgestudeerden uiteindelijk een plek in een toekomstige versie van de KNA kunnen krijgen. En in kaart te brengen hoe groot de vraag uit de markt aan deze studenten is.
- Het CCvD vraagt ARCHON om na te gaan of dit laatste dan niet voor alle BA studenten zou moeten gelden.
- In een van de volgende vergaderingen komt dit opnieuw aan de orde.

7. Leidraad Proefsleuvenonderzoek

Esther Wieringa geeft aan dat er intern bij de lees/begeleidingscommissie nog discussie bestaat over de aanpak zoals die in het projectplan beschreven staat. De discussie gaat over de inzet van proefsleuven en de koppeling met het verwachtingmodel. Harry Fokkens heeft aangegeven dat hier nog teveel omissies zitten om nu al tot een dergelijke leidraad te komen.

Ondanks deze discussie wordt het CCvD gevraagd akkoord te gaan met aanbesteding aan een partij in 2007. In januari/februari 2008 wordt een workshop georganiseerd waarin deze discussies verder gevoerd kunnen worden.

Er volgt discussie over de aanbesteding. Het CCvD ziet graag dat dit transparanter verloopt. De uiteindelijke keuze ligt bij het programmabureau, maar zal hierin transparanter te werk gaan.

Besloten wordt:

SIKB

- De leidraad wordt dit jaar aanbesteed, meervoudig onderhands
- Er wordt een workshop georganiseerd

8. Mededelingen en verslag 4 juni 2007

n.a.v.

Eli Gehasse geeft aan dat RWS/DWW gewijzigd wordt in RWS/DVS.

9. Agenderen bijeenkomsten 2008

Besloten wordt een vijfde vergadering in te lassen. Verder worden alle vergaderingen in ingen in de middag gehouden en vinden ze in principe altijd plaats in vergadercentrum Hoog Brabant.

In 2008 vinden de 5 vergaderingen plaats op de volgende data:

- Donderdag 13 maart 13.30-17.00 uur
- Donderdag 22 mei 13.30 17.00 uur
- Maandag 8 september 13.30-17.00 uur
- Donderdag 2 oktober 13.30-17.00 uur
- Maandag 8 december 13.30-17.00 uur

10. Rondvraag en sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

